

UN CEHOV PREA ADEVĂRAT

*Inaugurăm în acest număr o rubrică pe care o punem la dispoziția studenților de la academiile de teatru. Rubrica este deschisă unor impresii, propuneri, comentarii legate de specificul studiului lor. În rândurile de mai jos, o studentă la regie de teatru face însemnări pe marginea spectacolului **Tarara-Bumbia** după Cehov, realizat la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila de profesorul ei, Alexa Visarion.*

Spectacolul propune, sub titlul refrenului cehovian derizoriu-nostalgic „Tarara-bumbia...”, un scenariu după **Unchiul Vanea** (varianta inițială a acestuia, **Duhul pădurii**), cu inspirație (declarată) din proza cehoviană, ca sursă principală a dramaturgiei. Scenariul înlătură „explicațiile” din desfășurarea acțiunii, scenele sunt alăturate esențial, într-o dinamică ce dezvăluie ceva din adevărul lumii cehoviene, fără însă a-l explica; o lume febrilă, clocotind de vitalitate. O lume care opune sfârșitului inevitabil o singură soluție (iluzorie, de altfel): viața. Totul este dragoste (indiferent de vârstă, situația, temperamentul personajelor). Revine mereu același refren: „Am fost aduși pe lume pentru dragoste” – simplu, ironic, grosolan, după situația în care este fredonat. Un Cehov adevărat, dar **teatru adevărat, nu viață adevărată**.

Lumea lui Cehov stă sub semnul Timpului. Timp care are, în spectacol, valențe multiple. Determinarea directă zi-noapte potențează anumite stări (de pildă, noaptea potențează beția, confesiunea, nevroza). Timpul este durată subiectivă, concentrată. Sinuciderea lui Egor Petrovici e un timp suspendat, o secundă de eternitate. Timpul dilatat, care își pierde contururile, determinarea precisă, din dansul final ce îi înlănțuie pe toți: timp specific unei lumi crepusculare, timp al „inconștienței, al detașării în care personajele plutesc. Timpul-anotimp, toamna pădurii uscate, anotimp al sfârșitului.

La rândul său, spațiul este spațiu real și spațiu metaforic. Spațiu interior și spațiu exterior, simultane, simbolic alăturate, dar realiste fiecare în parte: spațiul interior, marcat printr-un careu de parchet roșu care focalizează atenția și constituie centrul acțiunilor, spațiul exterior care limitează, „închide” spațiul interior: copacii, sugestie concretă și simbolică, în același timp, a pădurii. Pădurea despre care se discută tot timpul, pădurea tăiată sau apărută și care, la un moment dat, va lua foc. Această simultaneitate dă libertate personajelor, fluidizează granițele realității.

Spațiul simultan, prelungit în culise, e un apel la intrare în joc, la acceptarea convenției, pentru că vedem toți scena, reflectoarele – teatrul. Suntem în teatru, totul este teatru: jocul simultaneității continuă cu simultaneitatea scenă-sală, personajele trec de pe scenă în sală și invers, granița dintre artă și viață devine și ea fluidă.

În final, spațiile se contopesc pentru a lăsa, apoi, spațiul gol, spațiu care cere să fie re-trăit, re-jucat. Acest „gol” cheamă personajele din nimic, nimicul în care se întorc mereu.

Spațiul gol este locul concretizării sensurilor în imagini. Potențial, sensurile cheamă imagini care să le reprezinte. Și, dincolo de desfășurarea firească de imagini a spectacolului, se impun imagini emblematice, care deschid sensuri printr-o forță neobișnuită și prin simplitate, în același timp. Sunt scene-imagini. Sunt imagini în mișcare și imagini statice. Imagini-simbol, imagini-metaforă.

Imaginea-simbol a patului mobil, loc al bolii, al vieții, al morții, al dezgustului, al neputinței, „tribună” pentru Serebriakov și catafalc pentru Egor Petrovici.

Masa – alt loc al trecerii-petrecerii timpului.

Obiectele ce caracterizează o lume, realist și simbolic: samovarul, balan-soarul, pianul, patefonul.

Imagini sunt chipurile, gesturile, mișcările, costumele, lumina. Costumele sunt imagini ale timpului, obiectiv și subiectiv, semn al unei epoci, al unei lumi. Ele își asumă o condiție discretă, de punere în valoare a personajelor. Lumina „frumoasă”, voit frumoasă, naște poezie și, prin ironie, o convertește în derizoriu.

În final, ca o încununare, imaginea-metaforă a sfârșitului. În care toate personajele, vii sau moarte, se adună în dans, „plutesc” printre aburii care, cu ironie, susțin atmosfera de mister al sfârșitului și de detașare, în același timp, a personajelor. Un vals aerat și diafan, desuet și exaltant. Dansul care comentează ironic forfota erotică a personajelor. Imaginea straniu-liniștită, dar amenințătoare a prezenței morții în viață, a prezenței lui Egor Petrovici în mijlocul unei lumi frivole și inconștiente. Viziunea regizorală alege soluția extremă din **Duhul pădurii**: Egor Petrovici – Unchiul Vanea (devenit personaj central prin semnificație, prin rolul atribuit), se sinucide, sublimă inutilitate care subliniază derizoriul existențial al unei lumi: acest gest nu schimbă nimic. Imaginea de supremă ironie a condiției omului: Egor Petrovici, de dincolo de hotarul vieții, legănând tabloul cu propriul său chip. Un memento care dă fiori, într-o lume funciar, esențial contradictorie; personajele au o poftă de viață nestăpânită, egoistă, dar sunt și plictisite, vor să trăiască, dar eșuează în discuții sau revoltă sterilă. Dincolo de această vitalitate relațiile se țin din tăceri, din pauze, din lucruri nespuse. De aceea, vocile actorilor nu sună „normal”, ci „cântă”, frazele nu cad ca ghilotina, ci se deschid, pentru ca bogăția sensurilor să reverbereze.

Finalul **Duhului pădurii** este mai aproape de derizoriul cotidian și existențial: împlinirea relațiilor, reconcilierea generală, încheierea fericită este ironia necruțătoare a finalului cehovian. Final care nu e final, pentru că toți par dispuși să o ia de la capăt, mânați de același demon al distrugerii și autodistrugerii.

„Tarara-bumbia”, totul saltă, totul se clatină: patul, fotografia lui Egor Petrovici, personajele în dansul grotesc-macabru al vieții și al morții. Imaginea estetizantă, voit frumoasă a unei lumi surăzătoare în inconștiența și etemnitățile ei. care refuză să vadă nimicul de dincolo.

DUMITRIANA CONDURACHE

Scenă din Tarara-bumbia după Cehov la Brăila (regia: Alexa Visarion)